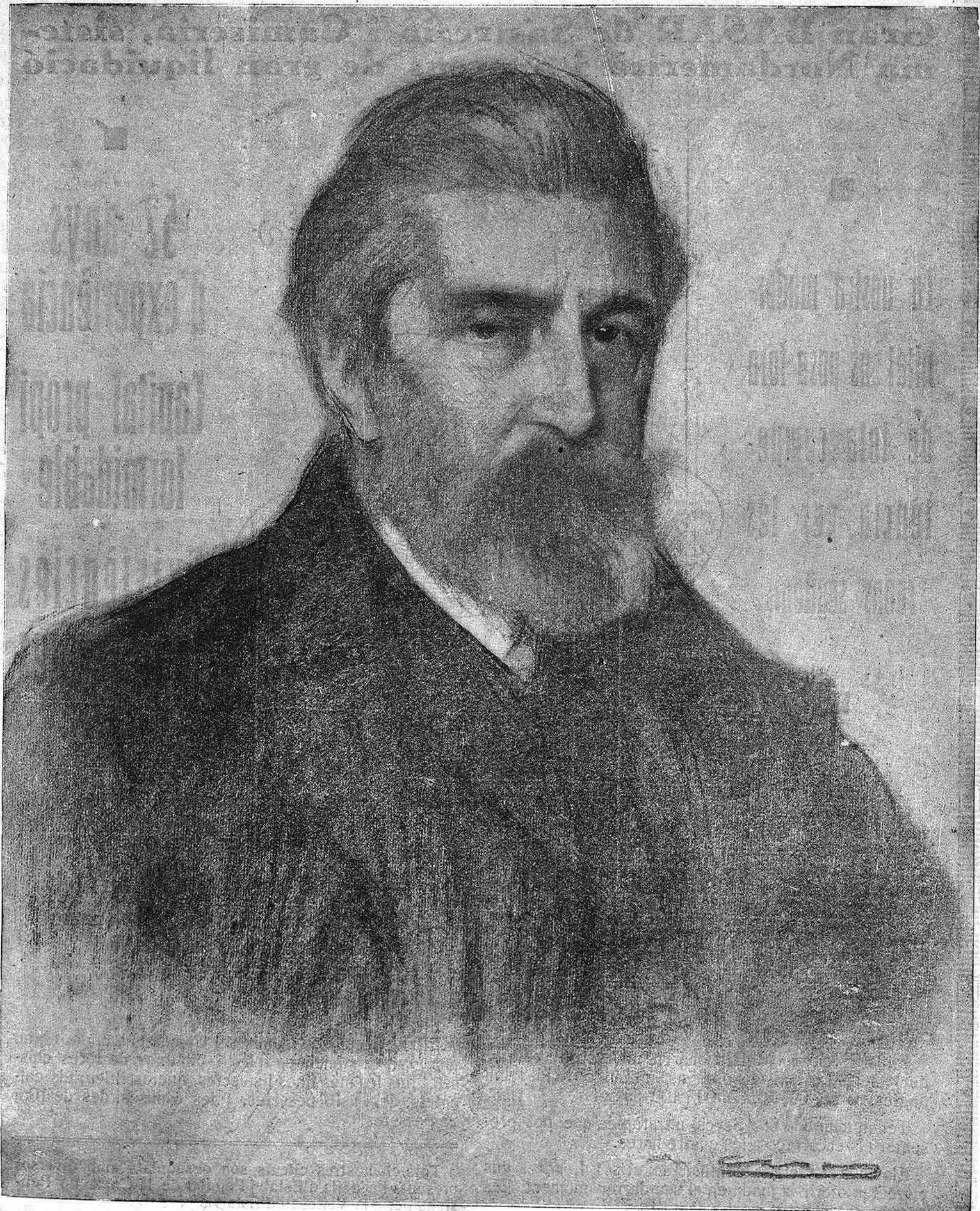

L'Esquella de la Torratxa

LA BIBLIOTECA
PERTENECE AL
MUSEU D'ARTS I
LETRES DE BARCELONA

SANTIAGO RUSIÑOL 1861-1931

CASA BASTIDA

Passeig de Gràcia, 18 - Telèfon núm. 15247 - BARCELONA

Gran BASAR de Sastreria i Camiseria, sistema Nordamericà i a preus de gran liquidació

La nostra modernitat ens posa fora de tota competència per les raons següents

52 anys d'experiència

Capital propi formidable

Existències fantàstiques

La nostra producció reuneix els millors avantatges: adaptació a les exigències de la moda, millorament progressiu de la confecció, les millors teles emprades en les nostres labors, una rebaixa de preus continuada; tot això per oferir a la nostra joventut la indumentària més excel·lent i ensem més econòmica.

Secció preferent: la de Sastreria, ampliada amb un assortit immens i selecte de vestits per homes, jovenets i nois de totes les edats, des de 25, 40, 50 i 60 pessetes els més bons.

100.000 pantalons, a 5, 8, 10, 12 i 15 pessetes els més superiors.

En la Secció de Mida trobareu un assortit selecte de llanetes i estams de bon gust, última creació, i tall anglès, a 50, 60, 70, 80, 90 i 100 pessetes.

Tenim muntada una Secció ultraràpida que pot presentar els encàrrecs a les quatre hores.

Els nostres viatges continus a París i Londres ens permeten oferir la moda en el seu darrer moment. Les nostres escaparates us ho demostren.

Impermeables, trinxeres i Plomes, des de 15 ptes. Guardapols, des de 5,95, i gorres des de 0,95 ptes. Americanes Sport i Bruses Golf, des de 25 ptes.

SECCIÓ DE CAMISERIA

100.000 Camises blanques, des de 3,95 pessetes

100.000 Camises color, des de . . . 4,95 "

100.000 Païames, des de . . . 5,95 "

100.000 Calçotets, des de . . . 1,95 "

En la Secció de Camises i Calçotets a mida, tenim una gran existència en teles i dibuixos de totes classes, fins les més fines i selectes, que oscil·len, els calçotets, de 4 a 10 pessetes, i les camises, des de 10 a 25 pessetes.

Tots els nostres clients són obsequiats amb diversos presents i segells d'Estalvi Popular de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis.

Elogi d'En Rusiñol

§ 1. Deixeu-me dir en poques paraules l'elogi d'En Santiago Rusinyol: les gràcies del seu cos, del seu tarannà, del seu humor:

Es alt i ben plantat, que no hi ha gaires fills de mare amb una còrpora com la seva: fora del cabell, que el tenia ros, el nostre gran Rei Jaume devia ésser així. El d'En Rusiñol era negre, d'una forra espessa i ondulada. La barba, com la del gegant de casa la Ciutat. Tot ell ha resplendit sempre d'una simpatia i d'un humor sa que li provenen en bona part de les belles proporcions de la seva estatura.

Quan, temps a venir, els admiradors i biògrafs sedassers voldran escriure les gestes i facècies de la seva vida, no podran comprendre la seva fàcil gosadia, l'engrescament que ha produït en la societat contemporània, ni les flaqueses de les seves adoradores i dels seus amics, perquè no l'hauran vist. Sobretot perquè no l'hauran vist jove.

§ 2. Quan s'acabaren els romiatges dels temps heroics, En Rusiñol fundà Sitges. Rieu-vos de l'antiga Subur, del lloc plaent, de la platja tornassolada com un tissú d'argent. Aquests foren els elements, la matèria vil, que En Rusiñol utilitzà en la fundació de Sitges. Déu pastà de fang el primer home; però el fang no hauria estat mai Adam sense l'alenada divina.

Uns quants sabaters, per més que n'hi hagi, no són una ciutat. La minsa coloma mística del Vinyet, sense la fúria creadora d'En Rusiñol, allí s'hauria estat assolejada i migrada d'enyorament entre les sentors rurals. La fundació de Sitges data del dia que s'hi descabdellà aquella estranya processó, quan el Greco despenjat de les golfes de París, amb les seves claus i aquella dent portentosa, fou dut triomfalment al Cau Ferrat. En perpètua memòria de la fundació de Sitges la riuada humana llevà un monument amb l'estàtua de Domenico Theotòcopuli.

Per molts anys Sitges fou un lloc de romiatge: allí anaven les ciutats enlluernades. Qui no havia estat a Sitges, no professava l'art modern. Els joves arborats de la nova fe anaven allí amb les mans a les butxaques, es submergien en el Cau Ferrat, s'abocaven a la balconada i un cop havien vist el gat que romanía cautiú en un relleix inaccessible de la roca, se'n tornaven músics, dramaturgs, pintors o poetes.

§ 3. Era pels temps del simbolisme quan En Rusiñol escriví les seves "Oracions". Allò era un corrent que se'ns enduia tots. A Sitges s'havia representat "La Intrusa", de Maeterlink; més tard, hi posaren "Lladres", de l'Ignasi Iglésies. Com totes les modes, era de tots i no era de ningú. "L'Alegria que passa" fou el llampec en les tenebres. L'humor amb una punta de pessimisme, però només com la sal per amanir la vianda, la visió fugitiva que trenca com

una pedra el cristall de les aigües, la sàtira de tot allò que és mort, sigui un gest, una doctrina o una institució, són allí. Es ben miserable la colla que passa, però el seu plomall és nou i el seu esperit fa trencadissa.

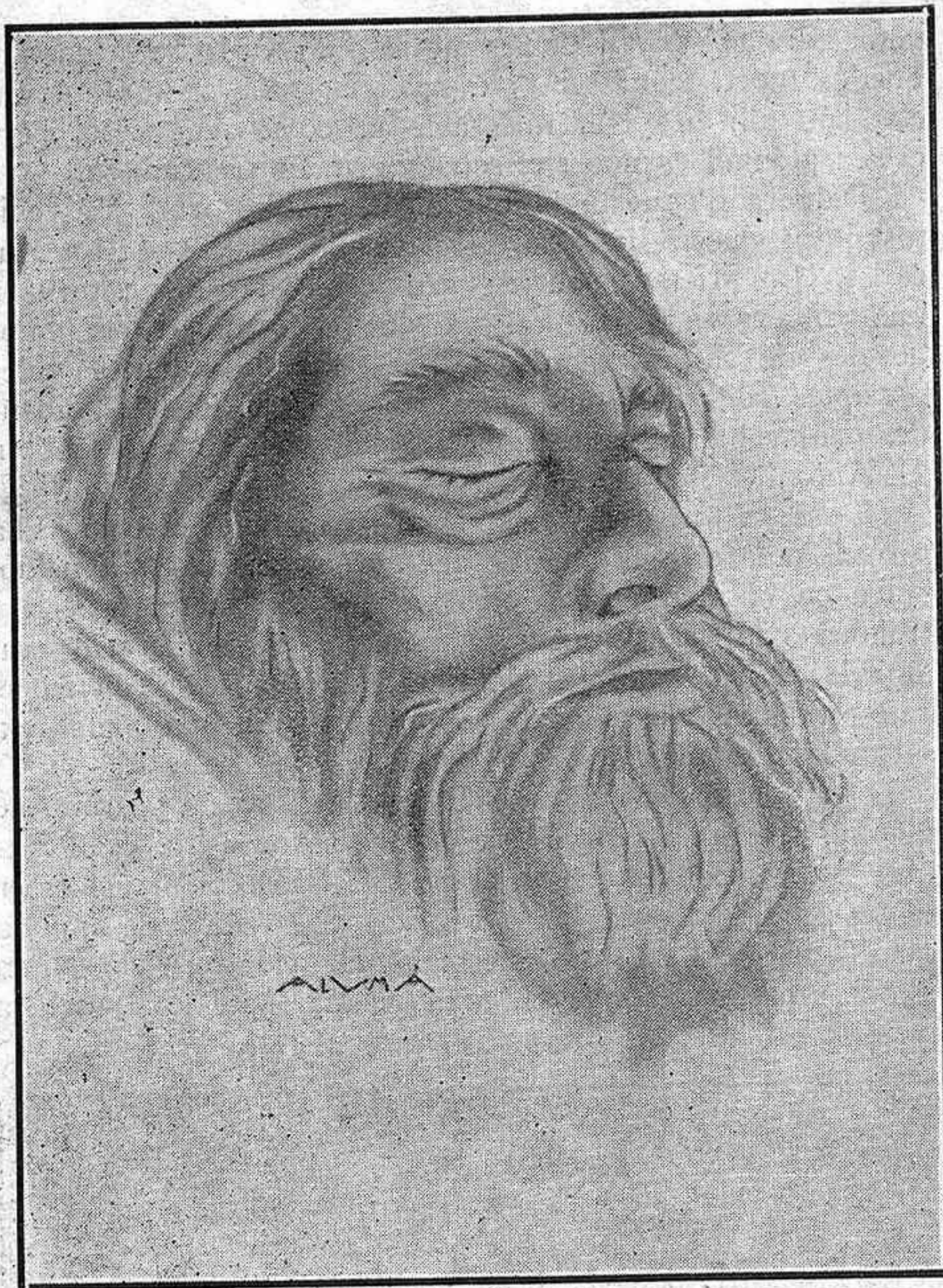
Darrera d'aquesta obra i d'"El Poble Gris" va venir tota la producció literària d'En Rusiñol en la que "La Mare" i "El Místic" són esguards, retrospectius, retorns a una primera visió del món que s'havia format en els temps heroics de Sitges, manifestacions d'una de tantes vides possibles com hi havia hagut en el jove Rusiñol, abans de quedar difinitivament plasmats el seu temperament en "L'Auca del Senyor Esteve".

L'estil a tot arreu ve a ésser el mateix: el color s'ha tornat metàfora, la llum esdevé trencadissa. En Rusiñol entra en la imatgeria popular a cops de sabre, esberla i trabuca l'adjectiu, i barreja talment la significació real amb la figurada de les paraules, que les seves dites ens fan esqueixar de riure o ens produeixen una malaltissa pietat sentimental.

En "L'Auca del Senyor Esteve" el gra de pessimisme que sol amanir les obres del nostre autor no hi és. L'humor no s'hi converteix en sàtira. En Rusiñol hi vol ésser el de sempre; i posat a riure's de tot, es riuria de l'ànima que l'aguanta. Però en els records del Jardí del General, en l'honest esplai de la muntanya pelada, en l'hora augusta

Rusiñol en la 50 representació de *L'Auca del senyor Esteve*, acompanyat de Juli Marial i Antoni López

RUSIÑOL MORT, vist per Alumà

de la mort dels pares jo diria que En Rusiñol es va descurar del pot de les velles espècies, i en lloc d'una pols de pessimisme va remullar l'obra amb les seves llàgrimes.

§ 4. Les dites i els fets d'En Rusiñol valdran, temps a venir, tant o més que les seves obres. El nostres fills i els nostres néts i els néts dels nostres néts es passaran de l'un gènere a l'altre aqueix humor llatí, esbandit de boires que es lleva per damunt de la vida com una flor ¿Qui ha tingut més amics que En Rusiñol? ¿En quina mena de fontades, o de tavernes o de bars, o de restaurants no l'heu trobat voltat d'amics partint-se el pa i la barrila amb tota mena de gent mentre no fossin burgesos ensopits o acadèmics carregats de creus i de rovells d'ou al pit?

Els viatges d'En Rusiñol en carro, les seves facècies que semblen apòlegs grecs, de quan venia plats i olles a Santa Coloma de Farnés o duros a quatre pessetes a Montserrat i essent bons els pagesos a cap preu no els volien, duraran tant com es parli en la terra la llengua catalana.

Fins joestic en què, temps a venir, En Rusiñol vindrà a ésser un símbol. Les dites i facècies d'ell s'augmentaran amb les dites i les facècies de tots els plagues del nostre país. Cada poble té o ha tingut el seu Rusiñol, l'alegria que passa, però que ens deixa un record que mai més podrem oblidar. Per això quan el pare voldrà fer riure els fills, o, havent dinat, voldrà un relligar la tabola en una anècdota com qui fa un ram de flors, començarà així:

—Quan En Rusiñol anava pel món...

PERE COROMINES

Barcelona, 16 de maig de 1928.

El monument a Santiago Rusiñol

De tots els nostres homes de lletres, hi ha dues figures que són l'essència del barcelonisme. Em refereixo a Emili Vilanova i a Santiago Rusiñol; L'un va copsar tota l'anècdota, tot el color popular del seu temps i en féu l'ànima dels seus sàinets; l'altre el condensà en una de les més altes obres que té el teatre català: "L'auca del senyor Esteve", donant-li, però, una categoria de símbol. Podria dir-se'n, sense por d'excedir-se, que és el poema representatiu de la nostra burgesia, d'aquella que fou capaç de bastir una gran unitat i donar caliu a la reneixent cultura de Catalunya.

Ara el temps ha passat, i aquella burgesia, en fer-se poderosa, ha perdut totes les seves virtuts essencials. Amb els elements actuals, Rusiñol, d'ésser viu, no podria pas compondre la seva obra mestra. Quant més, podrien servir-li per a fuetejar-los amb la tralla de la seva mordacitat. I això és un altre motiu per fer més gran encara el nom de l'autor i el prestigi de la seva producció cabdal.

Certament que no és pas per aquesta obra única que Rossinyol tingui el seu mestratge i sigui una de les figures més altes i representatives de les nostres lletres. En la seva producció copiosa, n'hi ha moltes, d'obres mestres, però a nosaltres, barcelonins, l'"Auca" és la que ens arriba més prop del cor. Per molt que en el passar del temps, mudin les idees dels homes, sempre hi ha alguna cosa que ens lliga amb el pretèrit, i més, quan aquest és una cosa tan viva com són tots els períodes constructius... I el de l'"Auca" és un dels més importants per què ha passat Barcelona. Per això els barcelonins hem de sentir una més alta admiració per la gran figura que acabem de perdre.

Amb ell se'n va definitivament tota una època. Aquella que començà amb el modernisme, del que Rusiñol fou el representant més digne, perquè sabé mantenir-se lluny de les extravagàncies, anant a les dues permanents de l'art i la literatura. Fou també el qui trencà el cercle mesquí de localisme en què estaven tancats els nostres artistes i escriptors, portant els corrents més moderns de la seva joventut. I malgrat de tot això, fou sempre original, mantenint per damunt les modes i fórmules del dia, efímeres sempre, la seva forta personalitat. I fou encara, malgrat de saber i conèixer totes les correnties estrangeres, malgrat del seu viure nòmada i el seu temperament que el feia conviure amb tots els estaments i pobles, essencialment català i radicalment barceloní.

Per això posà tot el seu amor en aquesta magnífica "Auca" que quedarà sempre com una de les fites definitives i més glorioses de les lletres catalanes. Aviat, com és just, es parlarà del seu monument. Li'l deu Catalunya, i més encara Barcelona. I jo gosaria proposar que quan es faci, s'aixequi en un recó del barri de Santa Maria, en aquella plaça, per exemple, del Born Vell, que diríeu que és encara del temps del senyor Esteve.

La noble figura del gran artista acabarà d'ennobrir aquell barri immortalitzat per ell. La barba i la cabellera blanca seran com el núvol de la seva glòria, i en contemplar-lo, sentirem, una vegada més, com la Barcelona dels botiguers s'ha redimit per l'ideal dels seus artistes i especialment per l'obra mestra d'aquest gran escriptor que enyorem els qui l'havíem conegut, tota la vida.

AMBROSI CARRIÓ

A Santiago Rusiñol, en l'hora del seu traspàs

A mi em fa l'efecte que no és mort. Voleu dir que és mort? Voleu dir que no es tracta d'un error? Veritablement, em costa de creure que Santiago Rusiñol sigui mort.

I és que ço que més m'admirava en ell era la seva vitalitat. Tant com la seva obra, admirava jo la seva vitalitat. Sentir-se viure és una ciència que no posseeix tothom. Ell posseïa aquesta ciència.

De jove, quan jo començava a escriure i no el coneixia personalment, l'imaginava un home trist, un malencònic, un romàntic. I és que el veia a través de "L'alegria que passa" i "El pati blau", obres que feren tota una generació de romàntics, d'illuminats, de nois que somiàvem París i no tocàvem de peus a terra.

Després fórem amics, ens vèiem al Lion d'Or, a les Galeries Maragall, a la llibreria d'Antoni López. I la seva coneixença no em deixà decebut—l'admiració i l'afecte me'n privaven—, però em causà una gran estranyesa. Santiago Rusiñol era un home alegre, un humorista—però un humorista pèr èssència i potència—, un home amb el cor i els llavis plens de somriures!

Aquesta de saber somriure és una ciència que tampoc no té tothom. L'home que sap passar per la vida amb la flor d'un somriure als llavis, que té davant de tot un somriure de tolerància i comprensió, és, indubtablement, un home superior.

I aquest somriure comprensiu, pietós, tolerant, humà, floreix en tota la seva obra, des de "L'auca del senyor Esteve" fins a "El català de la Manxa", passant per "El pintor de miracles", que és un dels millors sainets del teatre català.

Per aquest somriure Santiago Rusiñol era un dels homes més joves que he conegut. Jove per temperament i a pesar dels anys i els cabells blancs. Ell feia creure—amb la sola seva presència, amb la seva característica manera d'ésser—que la joventut no té res a veure amb els anys. Amb els cabells blancs hom pot ésser un home jove. En canvi, en plena joventut, als vint-i-cinc anys, hom pot ésser un vell acabat.

Una altra virtut de Santiago Rusiñol: mai no posava fel en les seves paraules, ni quan atacava quelcom—una manera de pintar, una manera de fer teatre—que li era desagradable. I això és una cosa veritablement extraordinària en un professional de la literatura.

No és aquest el moment—almenys jo ho crec així—de fer un estudi crític de l'obra literària i pictòrica de Santiago Rusiñol. Sols vull dir una cosa, però dir-la de passada: que l'obra literària de Santiago Rusiñol em sembla admirable, perquè en ella hi ha alegria, hi ha bondat, hi ha generositat. No és tan profund, tan apassionant com Ignasi Iglésies i Angel Guimerà. És més epidèrmic, més a flor de pell, però per això precisament arriba d'una manera més directa al públic. I per això quedaran d'ell "L'heroi", "La bona gent", "L'auca del senyor Esteve": perquè hi ha en elles el més característic del Rusiñol autor dramàtic, i tenen, per tant, un valor d'eternitat.

Joestic escrivint aquest article a Rusiñol mort—el més incongruent que he escrit i el que m'ha costat més d'escriure—i em passa una cosa estranya: inútilment vull entristir-me. No és—ja no cal dir-ho—que estigui alegre. Rusiñol era massa amic meu—no ho dic per presumir—, i jo l'estimava i l'admirava.

Però no el "sento" mort, no el puc "sentir" mort, ell,

tan ple de vitalitat. Si l'hagués vist sofrir, si l'hagués vist morir, tal vegada fóra altra cosa. Però, no: ell s'allunyà amb el seu somriure de sempre, amb la seva alegria de sempre.

Com la mort, és el no-res, la negació absoluta i total, ens neguem a creure sempre en la mort d'un amic, perquè l'amistat és una afirmació.

A mi em fa l'efecte que Santiago Rusiñol, amic i mestre, no és mort.

LLUÍS CAPDEVILA

En la mort d'En Rusiñol

Amb la mort d'En Rusiñol hem perdut un pintor de vigorós estil; un literat verament selecte; un poeta inspirat i freqüentment exquisit, i un subtilíssim humorista, que sabia veure i explicar a la seva bella manera els més interessants aspectes de la vida. I hem perdut també un bon amic, un home bo, amb selectes qualitats i artista per temperament.

Descansi en pau l'entrançable Santiago.

SALVADOR ALARMA

RUSIÑOL MORT, vist per J. Renart

Santiago Rusiñol a través de "L'Esquella de la Torratxa"

EN RUSIÑOL I EN MUSSOLINI
—A Barcelona et voté la vaurat

CATALANS PRANCOPLA...CARI DE PRANCA

FORJA MODERNA
—Admirable! M'agrada la vure tres cots anys més, per a pugar portar aquests ferris al 'Casu'.

CATALANS IL·LUTAR AL FRONT
En Santiago Rusiñol visitant la línia del front

—Ja s'acabat, caballers, allò de dar las sucas y cinch céntims: ara van 4 deu pessetes.

SANTY LAGO

SANT RUSIÑOL
Frac de la Invençió l'Invençió alça.

El noi de La Mar.
(Dibuix de Ramón Casas)

EL PINTA-JARDINS I ELS PINTA-MONES
—Dispara, me passa que ets un tamboret.

L'HEREU ESCAMPA

Aquí t'heu, rodejat de ses dibuixos famosas, aquí t'heu, rodejat de part de lo que ha escampat

L'IMPRESIONISME D'EN RUSIÑOL
—Don Santiago, hi ha el senyal
—Signat que la senyal, que vola mald.

EN RUSIÑOL JA ES AQUI
—Què són tantes taronges, «Tiago»?
—Baga de sel condonats per als tres quadros.

SANTIAGO RUSIÑOL

EL NEGOCI DE LA COTONETTERIA
—Moltes felicitacions, moltíssimes felicitacions i moltes, moltes felicitacions.

CLAM GENERAL

Tots els pobles castells després de la demorà,
—El meu senyalament, Volen La Mar-La Mar.

REPRODUCCION DE LA FOTOGRAFIA DE LA TORRATXA

Al Rossinyol de noms i de fets

En aquests moments funerals que, per mitjà de la mort, evaquem tots els records de l'excels Rusiñol de Catalunya, cantant-li els himnes que l'acompanyen a l'eternitat, portant-lo d'aquesta vida a l'altra, passen per la memòria de l'autor d'aquestes ratlles fúnebres, entre altres records de la vida, encesos per la mort, les paraules dites ja fa molts anys per aquell altre pintor que també va deixar els pinzells a la terra per anar-se'n al cel, amb la recança de no poder-se'ls emportar a l'altre món.

Quan el cèlebre Nonell, amb aquella llengua que tenia, parlant del nostre Rusiñol, mort suara als jardins d'Arranjuez, deia que els literats el tenien per un gran pintor, i els pintors per un gran literat, l'autor d'aquestes ratlles li responia que, creient que podien tenir raó els uns i els altres, ell, com a literat que era, certificava que, per damunt de tot i sense negar-li la vàlua de pintor, En Rossinyol era un gran literat.

"L'alegria que passa", amb música del mestre Enric Morera, si ha estat retrobada per la ploma d'En Rusiñol, en algunes obres com per exemple "L'heroi", obra que l'autor preferia de molt a totes les seves, i en molts reconcs íntims i pregons d'altres produccions literàries, com en "L'auca del senyor Esteve", que era la figura o creació pròpia que agradava més al seu autor i l'única que li sobreviuria, segons ell mateix opinava i declarava, no ha estat trobada gaires vegades pels pinzells d'aquest Rossinyol català que havia cantat a tots els jardins d'Espanya i en molts d'Itàlia, movent les mans tal com els rossinyols mouen la gorja i les ales que els acompanya el cant, a l'hora que els altres ocells callen.

Aquest Rossinyol que cantava a la primavera i a la tardor, que és la primavera de l'hivern, no ha trobat pels seus cants de la tarda, que era a l'hora que pintava, cap accent que tingui el so vital i l'agredolç de la vida, com ell mateix diu en l'obra esmentada, de l'accent d'aquesta "alegria que passa", que és un accent torrat i humit, com una roca que passa del sol a la lluna.

L'autor d'aquestes ratlles creu que allí, en aquella joia literària que deixa un séc morat a l'esperit, com les joies d'or i brillants a la carn, hi ha el do de pit d'aquest gran cantant de la vida, que cantava en l'escenari de la naturalesa i amb preferència en la naturalesa arranjada per la mà de l'home, com un escenari per la mà del director.

"L'alegria que passa" és l'ànima d'En Rusiñol, d'aquest Rusiñol que no oblidarem mai, emmirallada en la matèria, com si l'esperit trobés la matèria pulida com un mirall, donant-li els colors que els seus pinzells somiaven i que eren els colors de la ploma d'aquest ocell de pas que, anant cap al cel, ha passat per la terra, trobant tots els colors de la llum, en la negror de la tinta.

Ell mateix havia dit manta vegada al qui això escriu, que tot el seu ideal artístic era el de portar a la pintura un interès superior al de la matèria pintada, no sols un interès decoratiu, com ho demostra la preferència que tenia per la pintura de jardins, sinó un interès emotiu, típic de la poesia, perquè el motiu tingués forma i ànima, i per això l'obra que li agradava més de Velàzquez, com també ho havia dit al que sotasigna, en les hores passades junts al Museu del Prado, era aquella cèlebre pintura que té tant de modesta i petita com de gran i de bonica, torrada com una roca i verda com la molsa, que representa la part de fora del jardí d'aquella villa italiana, que deixa veure els xiprers darrera la paret tancada i barrada amb quatre fustes velles, del qual En Rusiñol, enamorant-se'n com d'un jardí de debò, de carn i ossos, o, més ben

dit, de fulles i branques, n'havia fet dues o tres còpies. Allí, en aquell jardí que no s'hi pot entrar, ultra la riquesa de la matèria pictòrica que hi va deixar Velàzquez, inspirat per Itàlia, hi ha aquell efluvi d'emoció vital de "L'alegria que passa" o de la tristesa que queda, que En Rusiñol va cercar tota la vida amb els pinzells a la mà i va trobar amb el primer cop de ploma de les seves ales dramàtiques.

Tot el *tio, tio, tio tix, leit motiv*, com saben els lectors, dels rossinyols dels arbres, d'aquest rossinyol mort de la terra catalana, enamorat dels jardins, com els altres rossinyols, que també els busquen, radica, doncs, en el concepte contingut i realitzat en les planes escrites en "L'alegria que passa", cant d'ocell de pas, com tot cant de rossinyol, acompanyat per la música del mestre Morera, com si el músic acompanyés el poeta al peu de l'escenari, tal com el que toca la guitarra, assegut al peu de l'arbre, podria acompanyar amb els acords de les cordes plenes d'harmonia, la melodia que raja com una font de la boca de l'ocell de la nit que comença a cantar a la caiguda de la tarda, com si volgués portar les notes de la tardor a la primavera, tal com el nostre Rusiñol va portar els cants de la primavera a la tardor, pintant aquelles teles de caçar jardins, davant de les quals hi havia passat tantes hores, com un caçador d'ocells que els hi para les teles, i que van ésser les millors hores de la seva vida, perquè, com havia dit més de quatre vegades a l'autor d'aquestes quatre ratlles, el que li agradava més del món era pintar, podent afegir, amb aquest motiu, per cloure-les i posar-hi punt final, que aquest Rusiñol de noms i de fets, era un literat que li agradava més pintar que escriure.

FRANCESC PUJOLS

Capricis i paradoxes

ELEGIA

Poques vides més riques, més fecundes que la de Rusiñol! Ha estat una vida de plenitud, una vida de déu Pan. Ha tingut tot el que, segons els antics, fa la felicitat de l'home: el talent, la beutat, la salut, la riquesa. Ha conegut l'amor amb tota plenitud. Ha rebut més homenatges que un príncep, que un rei, que un emperador. No era avui l'emperador de les arts catalanes? Ha posseït, més que cap català dels nostres temps, aquest do que, segons Baudelaire, segons l'enorme i trist i penetrant Baudelaire, és el millor do que les fades poden fer als homes: la simpatia.

Però Rusiñol no n'ha tingut prou amb aquests goigs, i ha volgut violar els paradisos exquisits i terribles de la vida moderna. El whisky daurat, l'absenta verda, li han fluït llavis endins, igual que l'aigua. Ha conegut els somnis meravellosos de l'alcohol; i els deliris enfollidors de la morfina, de la cocaïna.

Però, amb tot, no sembla haver restat un moment inactiu. Quan ens fixem en la seva llarga llista d'obres literàries, quan pensem en els metres de tela que, amb els seus verds tendres o daurats, ha convertit en bellesa, ens admirem que tanta activitat hagi pogut ésser descabdellada en mig del desordre i la bohèmia. Rusiñol ha estat fecund, prolífic, com els genis. Però en la seva obra no hi ha gota d'esforç. Tot aquest treball ha estat acomplert sense que un sol muscle del rostre es tivés, sense que el somriure o el foc de la pipa s'apaguessin mai entre els seus llavis. "Jo no he treballat mai—deia ell mateix—; per a mi, pintar o escriure ha estat un vici més, un plaer més". Si hi hagué un rei que veia convertir-se en or tot el que els

La capella mortuòria, al Saló de Cent de l'Ajuntament, visitada per l'Alcalde i el President de la Generalitat (Foto Gaspar)

seus dits tocaven, a Rusiñol, tot, entre les seves mans, la vida li ho ha convertit en roses.

I ningú no ha sabut dur, amb més gràcia que Rusiñol, el pes de la glòria. Sovint la corona de llorer converteix un vivent en una mòmia oficial; fa desgraciat el mateix que la porta. Li mata tota l'espontaneïtat, li fa creure que pels seus llavis és l'eternitat qui parla. A Rusiñol no li ha esdevingut així. Potser li han agradat més que a ningú els aplaudiments del poble. Ha dit: "present!" a tots els homenatges, igual als més senzills que als més apoteòsics. Però els ha sabut rebre sempre amb un somris joiós, una mica infantivol; ha estat el primer, des de la seva presidència, a llevar-los encarcarament, a barrejar-hi un gra d'humor i d'ironia. La seva testa argentada s'alçava, entre els aplaudiments, amb una alegria faunesca. Un hom imaginava al seu entorn com un xisclar de nimfes.

I ara aquest semidéu panida ens ha estat arrabassat per la mort. Cert que ja feia temps que l'àcid úric començava a immobilitzar-li els membres. Però nosaltres encara trobàvem bellesa en la seva decadència. No pensàvem en la seva extinció. Pensàvem més aviat que, poc a poc, es convertiria en una divinitat fluvial de pedra, dels llavis de la qual, eternament, fluiria la beutat, l'humor i la gràcia.

DOMÈNEC GUANSÉ

**Demà, dissabte, no deixeu de comprar
"LA CAMPANA DE GRACIA"**

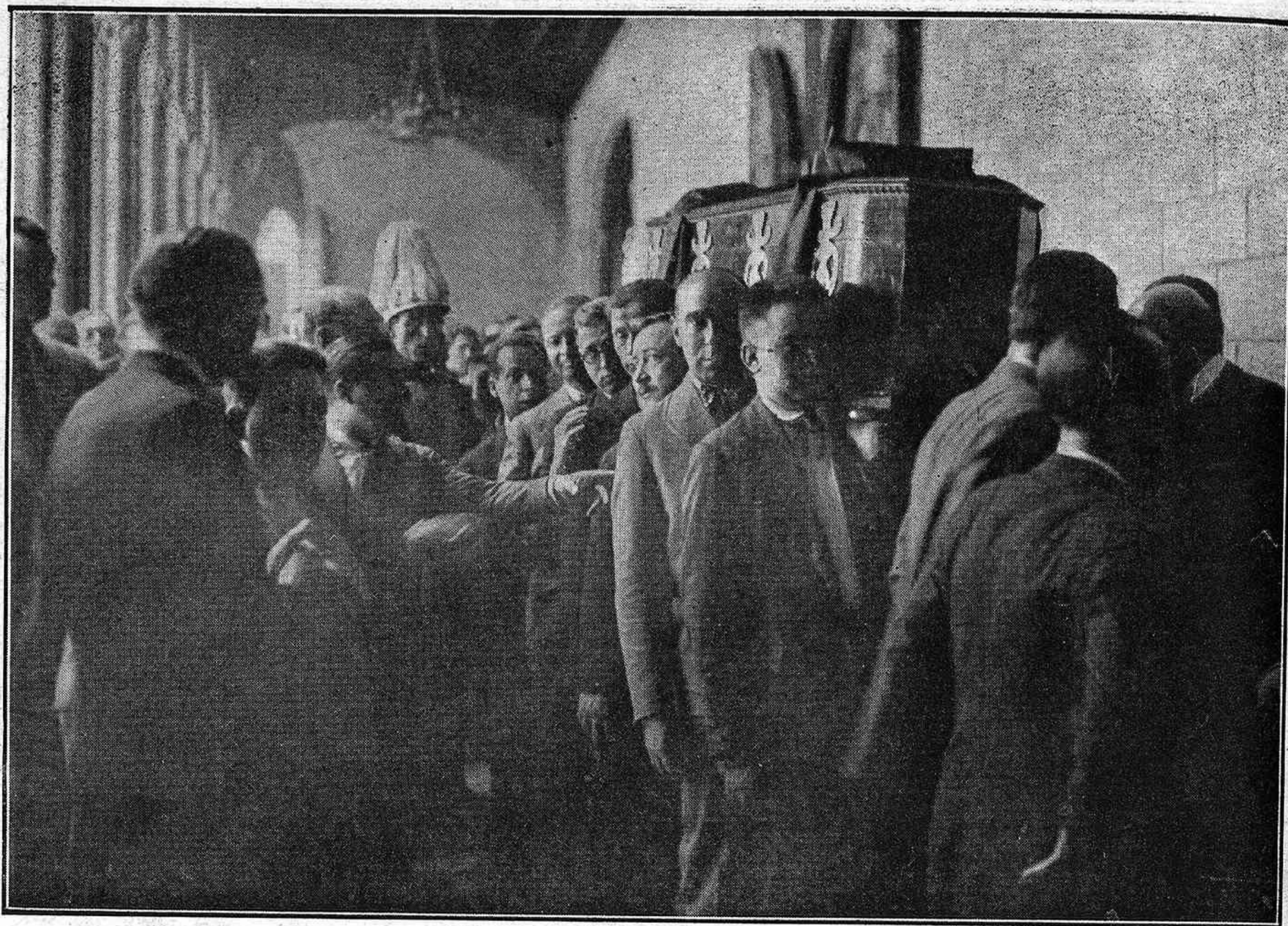
UNA VEU DE SITGES

Rusiñol o la tendresa

A aquells que, a més d'haver fet la coneixença de Santiago Rusiñol a través dels seus llibres i de les seves teles, ens honoràvem amb la seva amistat, ens és sumament difícil parlar d'aquest gran català en els moments immediats al seu traspàs. Com a molts sitgetans, un dolor físic agullona el meu pit, talment com si la mort hagués passat per casa meua, plena de records de la vida de l'il·lustre pintor-poeta i de les festes que, en honorança d'ell, la vila blanca li tributà.

Santiago Rusiñol era sol·licitat, però, per múltiples veus. I, tot d'una el sabíem a Aranjuez o a Florència. De l'ample món tornava un dia, i en el "toast" d'un dinar oficial declarava que "Sitges havia guanyat en riquesa, però perdut en poesia". L'advertència de Rusiñol la sentírem a l'ànima, i ens apressàrem a fundar "Els amics de les arts" (1922). Sota l'ègida del "Cau-Ferrat", organitzàrem lectures i conferències. El propi Rusiñol volgué honorar les nostres reunions espirituals i, al volt de la llar augusta, ens donà la primera lectura del "Casament de conveniència". D'aquelles sessions continuadores o renovadores de les "Festes Modernistes" en sortí l'"Exposició Històrica de l'Art a Sitges" (1925), celebrada al "Prado Suburense", i l'"Homenatge de Catalunya", per mitjà del qual, l'any 1926, la pàtria tota va retre tribut d'admiració

Moment d'ésser traslladat el cadàver al cotxe mortuori

(Foto Gaspar)

i amor a l'artista venerable i ensems patriarca de les lletres catalanes.

Degut al contacte que, en aquells temps, tenia jo amb Santiago Rusiñol, més que als meus mèrits personals, vaig gaudir de l'alta distinció de formar part, en representació de Sitges, de la Comissió organitzadora de l'Homenatge. A l'hora dels "brindis", hem tocat parlar en nom d'aquella vila marinera que, per obra i gràcia de Santiago Rusiñol, havia estat convertida en destacat recés d'art i, en penyora de la nostra reconeixença eterna, vaig esmentar les quatre coses que els joves havíem dut a terme i el pla cultural que projectàvem. Rusiñol m'abraçà i em besà el rostre, paternalment.

Mai no podré oblidar el bes d'aquell gran cor, a qui tothom ha tingut, més que res, per un gran humorista. A l'empar d'aquell segell de tendresa, vaig acudir a Santiago Rusiñol perquè tregués de la presó un entranyable amic d'ambdós, perseguit per la Dictadura, En Josep Planes i Robert. Era una nit a l'"Olimpic Bar", del Passeig de Gràcia. En pronunciar jo els primers mots, Rusiñol no em deixà acabar, i assentí de seguida. I aquell home, que ni per afers particulars d'ell, hauria penetrat en els centres oficials, es presentava, l'endemà al matí, a Capitània oferint tota la seva personalitat insigne i tot el seu prestigi per a l'alliberament de l'amic caigut en la dissort.

Santiago Rusiñol, pare espiritual dels sitgetans, somrieu-nos també de l'altre món estant!

S. SOLER I FORMENT

"Lugete veneres"

Santiago Rusiñol ha estat un dels catalans moderns més ben volguts dels déus.

Ric, fort, bell; no li mancava res. Gràcies i muses havien abocat en aquella naturalesa excelsa llurs tresors.

Hi havia mil homes dintre d'aquell home. Amb la humanitat congriada per pastar-lo a ell s'hauria pogut fer una nació.

L'argument de més pes en favor de l'autonomia de Catalunya m'ha semblat a mi, sempre, que el constituïen homes com En Rusiñol, l'Iglésies, En Guimerà...

No es produeixen per generació espontània els herois de l'esperit, els gegants del pensament o del sentiment, de la ciència o de l'art.

Les grans personalitats individuals solament esclaten al si d'una personalitat colectiva gran també, formidable, immensa.

El geni no pot florir al desert. Les muntanyes més altes no tenen per mare l'estepa. Les porten a coll altres muntanyes.

Rusiñol imposava ja físicament. Tenia un contorn monumental, estatuari, que semblava que ell mateix s'hagués anat esculpint, dibuixant.

El seu cos era el vas d'elecció, la digna copa del vi i les essències precioses que contenia.

Com En Peius Gener, era un exemplar humà, un tipus viril únic.

Vell com era i malalt com estava darrerament, no perdé mai la seva dignitat, la seva majestat sobirana.

LLIBRERIA ESPANYOLA D'ANTONI LOPEZ

Rambla del Mig, número 20

BARCELONA

Telèfon número 18692

OBRES COMPLETES

d'En

Santiago Rusiñol

Anant pel món (Esgotada)		El pintor de miracles	1,50
El místic (3. ^a edició)	2,—	La Verge del Mar	1,50
Oracions. Amb música d'Enric Morera (2. ^a edició)	2,—	El despatriat	2,—
Fulls de la vida (Esgotada)		El triomf de la carn	1,50
Els Jocs Florals de Canprosa (2. ^a edició)	1,50	La illa de la calma (3. ^a edició) ...	2,—
El bon policia (Esgotada)		L'homenatge	1,50
Monòlegs (2. ^a edició)	2,—	La lepra	1,50
La bona gent (Esgotada)		L'Arma	1,50
Tartari de Tarascó. D'Alfons Daudet. (Quart miler) (Esgotada)		L'envelat de baix	1,50
El pati blau (4. ^a edició)	2,—	Glossari, per "Xaratu"	2,—
El poble gris (Esgotada)		El català de "La Mancha"	3,50
La mare (4. ^a edició) (dissetè miler)	2,—	El pobre vidu	2,—
La "merienda" fraternal. (Quart miler)	1,50	A ca l'antiquari (sainet)	1,50
L'alegria que passa	1,50	L'auca del senyor Esteve (Cinc actes) (2. ^a edició)	2,—
L'heroi (Esgotada)		"Gente Bien" (Sainet) (3. ^a edició).	1,50
Llibertat!	2,—	Els Naufrags	2,—
La fira de Neuilly	2,—	En Josepet de Sant Celoni (Novella picaresca)	2,—
Els savis de Vilatrista (Esgotada)		"Souper-Tango" (Obra satírica en un acte)	1,50
L'auca del senyor Esteve (edició definitiva)	16,—	La casa de l'art (Peça en un acte).	1,50
L'hereu Escampa (Esgotada)		L'acaparador (Peça satírica en un acte)	1,50
En Tartari als Alps	2,—	Bataneros en Comandita (Sainet de costums financers, en un acte).	1,50
La llei d'herència	2,—	El català de "La Mancha" (Tragi-comèdia en quatre actes)	2,—
Ocells de pas	2,—	"Chauffeur... al Palace!"	1,50
La intel·lectual	2,—	Tenoriades	1,50
El redemptor	2,—	"La Niña Gorda"	3,50
Cors de dona	2,—	Casament de conveniència	2,—
El Teatre per dins	1,50	Màximes i mals pensaments (Edició econòmica)	2,—
Dol d'"alivio"	1,50	(En paper de fil)	5,—
El daltabaix	2,—	Jardins d'Espanya	25,—
El titella pròdig	1,50	Les dues filles	1,50
La nit de l'amor	1,50	Els analfabets	2,—
Del Born al Plata. (Impressions de viatge)	3,50	Miss Barceloneta	2,—
Port-Tarascó, d'A. Daudet. (Traducció)	2,—		

OBRA D'ACTUALITAT

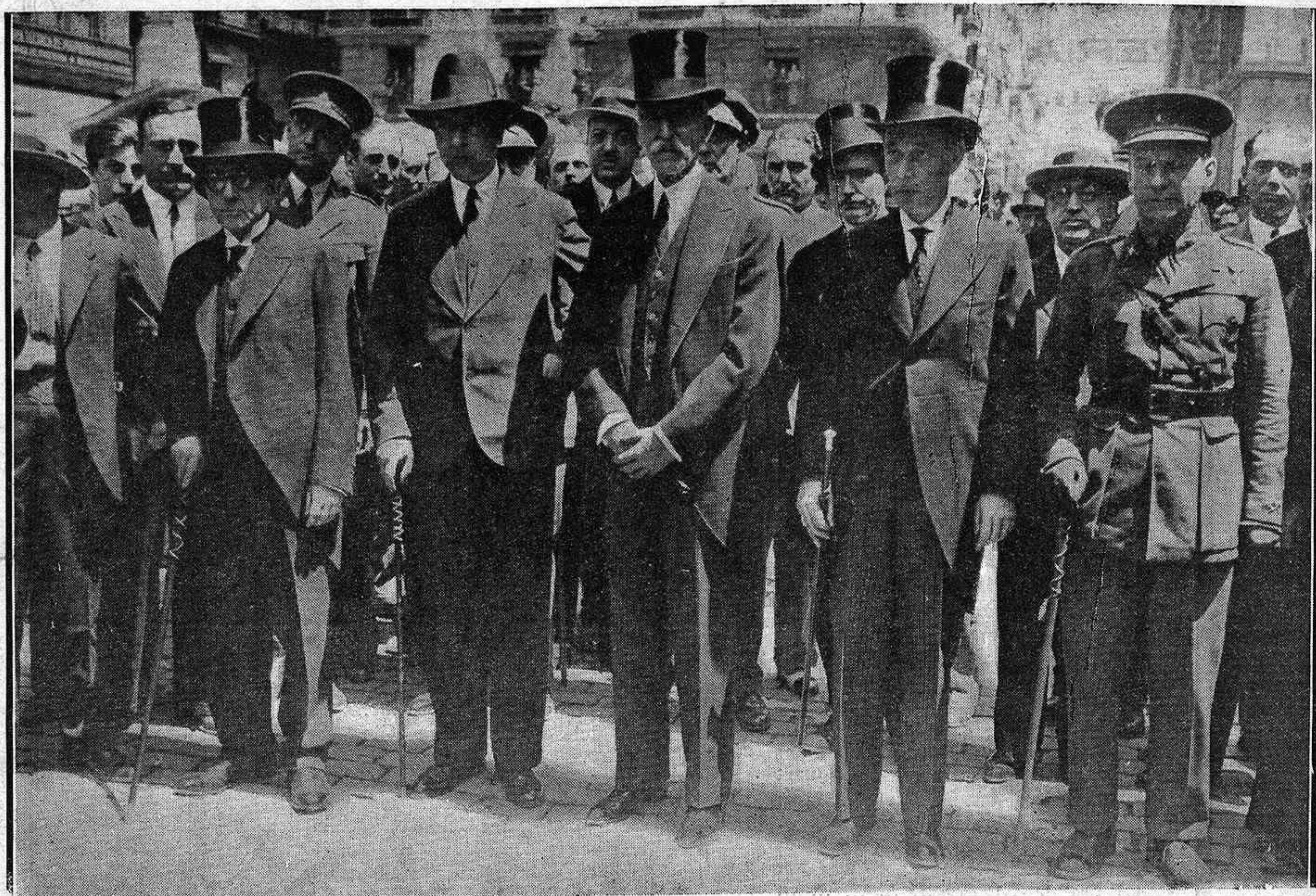
Vida, obra i anècdotes d'En Santiago Rusiñol

per Jaume Passarell i Angel S. Escó

Il·lustrat amb nombroses fotografies

Preu: 4 pessetes

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en Urances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem de pèrdues si no es remet, a més, 30 cèntims per a certificat. Als corresponals se'ls atorguen descomptes

La presidència del dol: Anguera de Sojo, Carles Esplà, Macià, Agudé i López Ochoa

(Foto Gaspar)

Comiat del dol a la Rambla de Canaletes

(Foto Gaspar)